

การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี

Developing Functional Competency for Uthai thani Provincial Buddhist

Ecclesiastical Official Monk

พระมหาไมตรี อาสภชโย (นนท์ศิริ)¹ และพระราชนันทนเวท²

Phramaha Maitree Asapachayo (Nonsiri) and Phraratratthanavethi

Received: August 26, 2024

Revised: September 30, 2024

Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตามหลักภวนา 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้การวิจัยเชิงสำรวจที่มีแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .84 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ จากพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 296 รูป สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 23 รูป ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการพัฒนาตามหลักภวนา 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.52$) และระดับการวิเคราะห์สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$, $\sigma = 0.56$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตามหลักภวนา 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.839^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัด

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Maitree_A@gmail.com

อุทัยธานี คือ ควรมีการพัฒนาในด้าน 3.1) ความสามารถในการวางตัวอย่างเหมาะสม 3.2) ความสามารถในการประสานงาน 3.3)) ความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 3.4) ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว และ 3.5) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีมนุษยสัมพันธ์

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, การปฏิบัติงาน, พระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

Abstract

This research article aims to 1) study the level of performance competency, 2) analyze the relationship between development according to the Four Foundations of Mindfulness and the performance competency of monks in Uthai Thani Province, and 3) propose guidelines for developing the performance competency of monks in Uthai Thani Province. A mixed-methods research approach was used, employing a survey research method with a questionnaire that has a reliability value of .84, targeting a population of 296 monks in Uthai Thani Province. The statistical methods used in the research included percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics, as well as Pearson correlation coefficient analysis and in-depth interviews with 23 key informants using a structured interview format and descriptive content analysis. The research findings revealed that 1) the level of self-development according to the Four Foundations of Mindfulness among monks in Uthai Thani Province, overall, had a mean score at a high level ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.52$), and 2) the level of performance competency analysis of monks in Uthai Thani Province, overall, also had a mean score at a high level ($\mu = 3.58$, $\sigma = 0.56$) 2) According to the Four Foundations of Mindfulness, the relationship between development and the performance competency of monks in Uthai Thani Province showed a high positive correlation ($r = 0.839^{**}$), with statistical significance at the .01 level. 3) Guidelines for developing monks' performance competency in Uthai Thani Province include the following areas for development: 3.1) the ability to present oneself appropriately; 3.2) the ability to coordinate; 3.3) the ability to communicate

and use technology for communication; 3.4) the ability to learn and adapt; and 3.5) the ability to work as a team and maintain interpersonal relationships.

Keywords: Competency Development, Performance, Ecclesiastical Officials of Uthai Thani Province

บทนำ

แนวโน้มบุคลากรของพระพุทธศาสนา เป็นที่จับตาของสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยพระภิกษุสามเณร ซึ่งได้รับการยกย่องนับถือจากสังคมว่า เป็น “ผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูปประพฤติไม่เหมาะสม ไม่เป็นบ่อเกิดแห่งศรัทธา และเป็นประเด็นในสังคมอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุให้คนบางกลุ่มได้พยายามชี้นำสังคมให้มองภาพพระสงฆ์ไปในทางลบ โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นความจริงบ้าง เป็นความเท็จบ้าง มองด้วยความบริสุทธิ์ใจบ้าง มองด้วยใจที่ประกอบด้วยอคติบ้าง ซึ่งต้องมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม ได้มีการประชุมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามภารกิจงานคณะสงฆ์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว มีมติอนุมัติเห็นชอบให้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่เสนอ จึงทำให้ประเทศไทยมีแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ถือเป็นมิติใหม่ของวงการพระพุทธศาสนา และถือเป็นโอกาสที่ดีที่องค์กรพระพุทธศาสนา จะมีการปรับตัว ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังที่ พระวิสุทธีวงศ์าจารย์ กล่าวว่า การปรับตัว หรือปฏิรูปกิจการต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อลดจุดอ่อน และเสริมจุดแข็ง ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมได้มองเห็นผลงานและคุณค่าของพระสงฆ์ และพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงของพระพุทธศาสนา (พระราชมารศรี และคณะ, 2560) พระสงฆ์เป็นศาสนบุคคล อยู่ในฐานะผู้นำทางด้านจิตวิญญาณในชุมชน มีบทบาทในการเสริมสร้างจริยธรรมและการพัฒนาสังคม จึงเป็นเสมือนรากแก้วของชุมชน ประชาชนให้ความศรัทธาต่อพระสงฆ์เป็นพื้นฐานสำคัญ แต่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ประเพณี ค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้ถูกเปลี่ยนแปลงและท้าทายด้วยอำนาจของเทคโนโลยีและค่านิยมในระดับสากล ซึ่งมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อองค์กรพระพุทธศาสนา ซึ่งพระมหาสุทนต์ อาภาภโร และคณะ (2558) กล่าวว่า องค์ความรู้และกระบวนการทำงานในมิติทางพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้และการ

อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม จำเป็นต้องอาศัยความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ และสร้างกระบวนการใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่สังคม ในขณะที่เดียวกันพระสงฆ์ก็ต้องปรับแนวคิดและบทบาทการทำงานของตนเอง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม ด้วยการบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่และปรับกระบวนการทำงาน

การศึกษา “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี” เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพสมรรถนะการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานีและความสัมพันธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนตามหลักภavana 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Methods to Explain Qualitative Results) ซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ และการตอบคำถามวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาอธิบายเสริมเติมเต็มให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษากับประชากรในการวิจัย ที่เป็นพระสงฆ์ทั้งหมดที่อยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 269 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .84 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation. Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนตามหลักภavana 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการจังหวัดอุทัยธานี เพื่อศึกษาลักษณะและการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 24 รูป จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะอำเภอ กลุ่มที่ 2 เจ้าคณะตำบลและกลุ่มที่ 3 เจ้าอาวาส เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interviews Form)

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ขณะที่สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$, $\sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนตามหลักภาวนา 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.839^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย

3.1 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการวางตัวอย่างเหมาะสม คือ ควรให้การอบรมให้ความรู้แก่พระสงฆ์ทั้งเก่าและที่รับตำแหน่งใหม่ เกี่ยวกับด้านเสขียวัตร การสำรวมอินทรีย์ ข้อวัตรปฏิบัติ พระธรรมวินัย และการวางตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เป็นกัลยาณมิตรให้แก่กันทั้งในระดับพระสงฆ์ด้วยกันเอง หรือแบบอย่างให้กับพระในวัด ซึ่งอาจจะจัดอบรมหรือให้ความรู้หรือคำแนะนำเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้พระสงฆ์ควรจัดระดับผู้บังคับบัญชา ควรควบคุมดูแลพระสงฆ์ผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย

3.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการประสานงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี คือ ควรจัดคอร์สฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ ควรให้คำแนะนำพระสงฆ์ในการเรื่องการใช้อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงานด้านการประสานงาน ให้การศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และให้มีการได้เรียนรู้งานประสานงานจากการได้ปฏิบัติงานจริง อีกทั้งควรชักชวนให้พระสงฆ์ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมกับคณะสงฆ์จังหวัดสม่ำเสมอเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างพระสงฆ์ด้วยกัน

3.3 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี คือ ควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและให้มีการได้ลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงจัดให้มีการเรียนการสอนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารผ่านช่องทางยูทูบหรือสื่ออื่น ๆ และสร้างกิจกรรมกระตุ้นให้พระสงฆ์เกิดการเกิดความรู้และเห็นคุณค่าประโยชน์ของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

3.4 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี คือ ควรให้ความรู้และการศึกษาสำหรับพระสงฆ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งในรูปแบบของการจัดอบรมที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับยุค 4.0 การให้การศึกษาทุกระดับ รวมถึงการให้การแนะแนวทางในการเรียนรู้และปรับตัว

3.5 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ ของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี คือ ควรมอบหมายให้พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมที่ทำให้ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากขึ้น จัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ จัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัดและอำเภอทำให้เห็นเป็นต้นแบบการทำงานเป็นทีม จัดให้มีการลงพื้นที่ประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ระดับจังหวัดควรกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การทำงานให้เป็นทิศทางเดียวกันเพื่อให้พระสงฆ์การทำงานร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ด้านความสามารถในการวางตัวอย่างเหมาะสม ด้านความสามารถในการประสานงาน ด้านความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ด้านความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระฐานิ วิจิโร (จองเจน) (2552) พบว่า เมื่อประเมินผลการพัฒนาขีดความสามารถ พระสงฆ์มีขีดความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้ 1) ด้านภูมิรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านหลักพุทธธรรมและหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ 2) ด้านภูมิธรรม ได้แก่ ความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะ การประสานงาน และการใช้สื่อเทคโนโลยีของพระสงฆ์นักพัฒนา การมีผลงานที่ปรากฏชัดเจนเด่นชัด

และมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และ 3) ด้านภูมิฐาน ได้แก่ การปรับตัวและการวางตนที่เหมาะสม ความสามารถปรับตัวให้มีบุคลิกภาพเป็นที่เคารพเลื่อมใส การปรับบทบาทการทำงาน การมีเทคนิควิธีการที่ดี การวางตนเหมาะสมเป็นที่ยอมรับเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้าน และการเป็นพระต้นแบบ การพัฒนาแก่พระสงฆ์รุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี

2.ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนตามหลักภาวนา 4 กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายรุ่ง บุปผาพันธ์, สมชัย ศรีนอก และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2563) พบว่า การนำหลักภาวนา 4 มาบูรณาการเข้ากับการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มีผลทำให้ครูสอนสังคมศึกษา มีทั้งสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน เพิ่มมากขึ้นเหมาะสมกับความเป็นครูสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอักรินทร์ กำไญบุญ (2561) พบว่า การนำหลักภาวนา 4 มาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย ทำให้อนุศาสนาจารย์ทหารบกไทย มีการพัฒนาสมรรถนะทางกายทางจิตใจและทางปัญญาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรสายงานอนุศาสนาจารย์ มีหลักการพัฒนาที่เป็นสากล มีการประเมินจุดอ่อนจุดแข็ง มีการเรียนรู้รอบด้านอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่เป็นจุดอ่อน เพื่อส่งเสริมส่วนที่เป็นจุดแข็ง ทำให้การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยบรรลุวัตถุประสงค์มุ่งสู่วิสัยทัศน์ขององค์กร

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า

3.1 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการวางตัวอย่างเหมาะสม คือ ควรให้การอบรมให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการทั้งเก่าและที่ได้รับตำแหน่งใหม่ เกี่ยวกับด้านเสขียวัตร การสำรวมอินทรีย์ ข้อวัตรปฏิบัติ พระธรรมวินัย และการวางตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เป็นกัลยาณมิตรให้แก่กันทั้งในระดับพระสังฆาธิการด้วยกันเอง หรือแบบอย่างให้กับพระในวัด ซึ่งอาจจะจัดอบรมหรือให้ความรู้หรือคำแนะนำเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้พระสังฆาธิการระดับผู้บังคับบัญชา ควรควบคุมดูแลพระสังฆาธิการผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูจันทวิโรยาส (ชาญวิทย์ เขียวชาญ) (2563) พบว่า การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ต้องให้การศึกษา พัฒนาบุคลิกภาพ อบรมเทคนิค เช่น หลักสูตรพระธรรมวินัยเบื้องต้น หลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพ

3.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการประสานงาน คือ ควรจัดคอร์สฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ ควรให้คำแนะนำพระสังฆาธิการในเรื่องการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงานด้านการประสานงาน ให้การศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และให้มีการได้เรียนรู้งานประสานงานจากการได้ปฏิบัติงานจริง อีกทั้งควรชักชวนให้พระสังฆาธิการได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมกับคณะสงฆ์จังหวัดสม่ำเสมอเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างพระสังฆาธิการด้วยกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมะยูริย์ พิทยาเสนีย์ และคณะ (2563) พบว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน คือ การพัฒนา (1) การใช้โปรแกรมสนทนามือถือ เช่น Line, Skype วิธีการรับส่งอีเมล การตั้งชื่อเรื่องอีเมล การพิมพ์เนื้อความในอีเมล (2) การปฏิสัมพันธ์และแรงจูงใจและการแบ่งปันทรัพยากร เช่น แชร์ไฟล์ข้อมูล (3) การส่งข้อความ ส่งอีเมล และการใช้เว็บบอร์ดเพื่อการสื่อสาร

3.3 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร คือ ควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและให้มีการได้ลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงจัดให้มีการเรียนการสอนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารผ่านช่องทางยูทูบหรือสื่ออื่น ๆ และสร้างกิจกรรมกระตุ้นให้พระสังฆาธิการเกิดความรู้และเห็นคุณประโยชน์ของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปณณธร เขียรชัยพลฤกษ์ พระครูสมุทรวิชานวัตร และทองอินทร์ มนต์รี (2564) พบว่า หนึ่งในกลยุทธ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาทักษะการติดต่อสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูจันทสารสุตกิจ และคณะ (2562) พบว่า การพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์ให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยไม่ผิดหลักพระธรรมและวินัย สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมืองและกฎหมายมหาเถรสมาคมด้านการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ได้แก่ การจัดระบบสารสนเทศและนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ และการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น ประกอบด้วย (1) ทรัพยากร ได้แก่ บุคลากรผู้ใช้เทคโนโลยี การประยุกต์ใช้งานฐานข้อมูล ข้อมูลสารสนเทศ และผู้ส่งมอบ (2) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ พื้นที่ทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดเก็บที่มีความปลอดภัย เทคโนโลยี และ การรักษาความปลอดภัย (3) การเปลี่ยนแปลงอพเทคเทคโนโลยีในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ (4) การรู้และใช้เทคโนโลยีทันกับเหตุการณ์และใช้ประโยชน์ตรงจุดประสงค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (5) นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้า งานวิชาการ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

3.4 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว คือ ควรให้ความรู้และการศึกษาสำหรับพระสงฆ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งในรูปแบบของการจัดอบรมที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับยุค 4.0 การให้การศึกษาทุกระดับ รวมถึงการให้การแนะแนวทางในการเรียนรู้และปรับตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต) และคณะ (2563) พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาส คณะสงฆ์จะต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม หรือจัดให้มีการประชุม อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการงานกิจการคณะสงฆ์ และพัฒนาการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรอื่นๆ อีกด้วย เช่น หลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนา หลักสูตรนักเทศน์ ทั้งนี้เพราะในการขับเคลื่อนองค์กรคณะสงฆ์นั้น โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม จำเป็นต้องรู้กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ ตลอดจนกฎระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย จึงควรมีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับพระสงฆ์ในแต่ละระดับ เพื่ออบรมให้เจ้าอาวาสเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและปรับตัวที่สอดคล้องกับตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งมีการสอนงานและมอบหมายงานให้กับเจ้าอาวาสอย่างเป็นระบบ

3.5 การพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ คือ ควรมอบหมายให้พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมที่ทำให้ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากขึ้น จัดกิจกรรมกระตุ้นเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ จัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัดและอำเภอทำให้เห็นเป็นต้นแบบการทำงานเป็นทีม จัดให้มีการลงพื้นที่ ประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ระดับจังหวัดควรกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การทำงานให้เป็นทิศทางเดียวกันเพื่อให้พระสงฆ์การทำงานร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณิธีร์วิชัย วรโกคินธนะโชค และคณะ (2560) พบว่า การจะพัฒนาบุคลากรด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นพัฒนาด้านปัญญาภาวนาเป็นกรณีพิเศษมากที่สุด ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ด้วยการอบรมแบบวอคแรลลี่ ระดมความคิด การเวียนงาน การสลับกันทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน มีกิจกรรมสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความรักกลมเกลียวสมัครสมานสามัคคีกันในองค์กร ตลอดถึงการเปิดให้สมาชิกมีส่วนร่วม ให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมีเหตุผล ปฏิบัติได้เพื่อให้เกิดการยอมรับ ให้มีการประเมินการทำงานกันเป็นทีม และที่สำคัญอีกอย่างคือการประยุกต์หลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงวุฒิ แสนสุภา และวันทนา อมตารียกุล (2563) พบว่า การพัฒนาการ

ทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 6 ด้าน (1) ด้านเป้าหมายของทีมงาน ต้องกำหนดเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน ยึดจุดหมายเดียวกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยจัดอบรมหรือประชุมเพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในทิศเดียวกัน (2) ด้านทักษะในการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้สมาชิกทีมได้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และให้มีการประเมินผล ร่วมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน พร้อมทั้งปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน เปิดโอกาสให้สมาชิกทีมเข้ามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอน (4) ด้านการติดต่อสื่อสารแบบเปิด เปิดโอกาสให้สื่อสารกันได้อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ส่งเสริมให้ใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน (5) ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารต้องออกนิเทศหรือให้คำแนะนำแก่สมาชิกทีมให้เคารพสิทธิหน้าที่ของเพื่อนร่วมงาน และส่งเสริมให้พัฒนางานในหน้าที่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ และความสามัคคีในองค์กร ส่งเสริมให้มีการประชุมหารือร่วมกัน หรือพบปะกันเพื่อให้เกิดการรับฟัง และยอมรับในสิทธิกันและกัน (6) ด้านความสัมพันธ์ภายในทีมงาน จัดกิจกรรมโครงการศึกษาดูงาน พบปะสังสรรค์ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถสรุปแผนภาพองค์ความรู้ ได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี

ด้านความสามารถในการวางตัวอย่างเหมาะสม

1. ควรให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการทั้งเก่าและใหม่ ด้านเสขียวัตร การสำรวมอินทรีย์ ข้อวัตรปฏิบัติ พระธรรมวินัย และการวางตัวใน สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น อบรมเดือนละ 1 ครั้ง (การพัฒนาศีล)
2. พระสังฆาธิการระดับผู้บังคับบัญชา ควรควบคุมดูแลพระสังฆาธิการใต้บังคับบัญชาในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสม (การพัฒนาศีล)
3. พระสังฆาธิการที่มีอายุงานมาก ควรประพฤติตนเป็นต้นแบบให้พระสังฆาธิการใหม่ (การพัฒนาศีล)

ด้านความสามารถในการประสานงาน

1. ควรจัดคอร์สฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ (การพัฒนาปัญญา)
2. ควรแนะนำให้มีการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ (การพัฒนากาย)
3. ให้การศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับเป็นการกระตุ้นให้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (การพัฒนาปัญญา)
4. ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (การพัฒนาปัญญา)
3. ชักชวนให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมกับคณะสงฆ์จังหวัดสม่ำเสมอเพื่อสร้างความคุ้นเคย (การพัฒนาจิต)

ด้านความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การสื่อสาร

1. จัดโครงการอบรมให้ความรู้และให้มีการได้ลงมือปฏิบัติจริง (การพัฒนาปัญญา)
2. ให้มีการเรียนการสอนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารผ่านช่องทางยูทูปหรือสื่ออื่น ๆ (การพัฒนาปัญญา)
3. สร้างกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดความรู้และเห็นคุณประโยชน์ของเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (การพัฒนากาย)

ด้านความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว

1. ควรจัดอบรมที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผล (การพัฒนาจิต)
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับยุค 4.0 (การพัฒนาปัญญา)
3. ควรให้การศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับ (การพัฒนาปัญญา)
4. ให้การแนะนำทั้งในที่ประชุมและเข้าไปพูดคุยถึงที่วัด (การพัฒนาจิตและการพัฒนาปัญญา)

ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์

1. ควรมอบหมายให้พระสังฆาธิการจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากขึ้น (การพัฒนาศีล, การพัฒนาจิต)
2. จัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (การพัฒนาปัญญา)
3. จัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะ (การพัฒนาปัญญา)
4. ผู้บังคับบัญชาระดับจังหวัดและอำเภอทำให้เห็นเป็นต้นแบบ (การพัฒนาศีล)
5. ลงพื้นที่ที่ประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ (การพัฒนาจิต)
6. ควรกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การทำงานให้เป็นทิศทางเดียวกัน (การพัฒนาศีล)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางที่คณะสงฆ์ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ควรดำเนินการดังนี้

1. คณะสงฆ์จัดการศึกษาระดับพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เพื่อให้พระสังฆาธิการได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการ
2. คณะสงฆ์ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเข้ารับการตรวจสุขภาพที่สถานพยาบาลสม่ำเสมอ และให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ เช่น จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาตรวจสุขภาพในวันที่มีการประชุมคณะสงฆ์ประจำเดือน เป็นต้น
3. คณะสงฆ์คณะสงฆ์จัดสัมมนาพระสังฆาธิการในจังหวัด เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสังฆาธิการในจังหวัดเพื่อการขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์
4. คณะสงฆ์จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาจิต และปัญญาของพระสังฆาธิการเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง เช่น จัดหลักสูตรประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาปัญญาด้วยสติปัญญา 4
5. คณะสงฆ์จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับพระสังฆาธิการเกี่ยวกับการสืบค้น และศึกษาค้นคว้าพระธรรมคำสอนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
6. คณะสงฆ์จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะพระสังฆาธิการอย่างจริงจังและมีการประเมินผลที่ชัดเจน ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อกระทำข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน (เช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่าง ๆ (Word, Excel, Power Point ฯลฯ) และความสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อติดต่อ สื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับ การทำงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

เอกสารอ้างอิง

ปิ่นฉัตร เจริญชัยฤกษ์ พระครูสมุทรวิชานันตโร และทองอินทร์ มนต์วี. (2564). กลยุทธ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาจุฬานาค* 8(5), 378-392.

- พระครูจันทวิริยภาส (ชาญวิชัย เขี้ยวชาญ). (2563). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติ ตามกิจของพระสงฆ์ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 5(1), 51-69.
- พระครูจันทสารสุตกิจ และคณะ. (2562). รูปแบบการบริหารความเปลี่ยนแปลงของคณะสงฆ์ภาค 1. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(4), 995-1006.
- พระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต) และคณะ. (2563). การพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาสตาม หลักพุทธธรรม เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี. (ดุชนิพนธ์พุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระฐานิ วิฑิตวิริโย (จองเจน). (2552). การพัฒนาขีดความสามารถของพระสงฆ์เพื่อหนุนเสริมการ แก้ไขปัญหาความยากจน. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์). สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระณธีรวิทย์ วรโกคินธนะโชค และคณะ. (2560). การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม. (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐ ประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ. (2558). การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตาม แนวพระพุทธศาสนา. (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ และคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา ครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 9(1), 64-73.
- สายรุ้ง บุปผาพันธ์ และคณะ. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูสอนสังคมศึกษา ในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลักทฤษฎี 4 : ของครูเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดตาก. *วารสารการสอนสังคม ศึกษา*, 3(1), 114-130.
- แสงวุฒิ แสนสุภา และวันทนา อมตาริยกุล. (2563). การพัฒนาแนวทางการทำงานเป็นทีมของครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโพธาราม จังหวัด นอนงคาย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(2), 28-38.

อักรินทร์ กำใจบุญ. (2561). การพัฒนาสมรรถนะอนุศาสนาจารย์ทหารบกไทยเชิงพุทธบูรณาการ.
(ดุष्ฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

Public Participation in the Management of Maf Sa Sub-District
Administrative Organization Wiang Sa Districtl, Nan Province

ธีรเดช ธนานุตยกุล¹ พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ² และธิติวุฒิ หมั่นมี³

Teeradeach Tananuttayakun, Phrakhrupalad Watcharaphong Vacirapaño and
Thitiwut Munmee

Received: August 26, 2024

Revised: September 30, 2024

Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 352 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ t-test และค่าเอฟ F-Test และวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการสรุปเนื้อหาเสนอแนวทาง ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมการของประชาชนต่อการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมการของประชาชนต่อการบริหารจัดการ

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา; Maf Sa Sub-District Administrative Organization

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Teeradach161968@gmail.com., Tel. 082-8925335

ในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักอัปธานิธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักธรรมาภิบาล 7 พบว่า 1) การประชุมการบริหารงานวางแผน จัดการ ปรึกษาหารือ พุดคุย สื่อสาร ประสานงาน และรายงานผล 2) เข้าร่วมการประชุมตรงเวลาเสมอ และไม่เคยละทิ้งการประชุม 3) ไม่บัญญัติระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของบุคคล กลุ่มคน หรือผู้มีอิทธิพล 4) ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุไปตามวัตถุประสงค์ พันธกิจ และนโยบายขององค์กร 5) ให้โอกาสสตรีได้มีส่วนร่วมในการบริหารมีบทบาท 6) ส่งเสริม สนับสนุน รักษาปลูกฝังจิตสำนึกในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และ 7) ปกป้อง ค้ำครอง พระพุทธศาสนาโดยการสนับสนุนผ่านโครงการและกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The research article's aims to 1) look into how much the public takes part in government; 2) compare how much people take part in government based on personal factors; and 3) look into the issues, challenges, and suggestions for public participation in the Mae Sa Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province, with the goal of not getting in the way of things. We conducted the research using a mixed-methods approach, specifically a quantitative survey of 352 individuals aged 18 and over. We performed data analysis using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and the least significant difference method. We also conducted qualitative research by conducting in-depth interviews with nine key informants and presenting the findings through content analysis techniques. The research findings revealed that 1) Public participation in the management of the Mae Sa Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District,

Nan Province, is generally high. Additionally, according to the principle of non-tyranny, public participation in the management of the Mae Sa Subdistrict Administrative Organization is generally high. 3) Using the principles of the Seven Uncontaminated Virtues, we identified problems, obstacles, and suggestions for public participation in the administration of the Mae Sa Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province. These include: 1) Planning, managing, consulting, discussing, communicating, coordinating, and reporting results through meetings; 2) Always attending meetings on time and never missing them; 3) Not establishing regulations or rules based on the demands of individuals, groups, or influential persons; 4) Complying with the orders of superiors to ensure that operations achieve the organization's objectives, missions, and policies; 5) Providing opportunities for women to participate in administration and play a role; 6) promoting, supporting, and nurturing awareness of the local culture and good traditions; and 7) protecting and safeguarding Buddhism by supporting Buddhist projects and activities.

Keywords: Participation, Administration, Sub-district Administrative Organization

บทนำ

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงานงบประมาณ การใช้จ่าย และผล

การดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม มาตรา 48 ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้บริหารท้องถิ่นเรียกว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 (นิติพงษ์ พงศ์วิทย์เวคิน, 2551)

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นการปกครองแบบการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควรไม่ต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของส่วนกลางเพียงแต่อยู่ในความควบคุมและกำกับเท่านั้น ลักษณะสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา ก็คือความเป็นอิสระในการบริหารงาน และเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน นับว่าเป็นข้อดีที่ทำให้ได้รับทราบปัญหาและความต้องการของพี่น้องประชาชนเพื่อสามารถที่จะตอบสนองความต้องการจึงแก้ไข้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามความต้องการที่แท้จริงนับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศและส่งเสริมความกินดีอยู่ดีของประชาชนตามเป้าหมายของการบริหารราชการแผ่นดินและการวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การบริหารและการให้บริการสาธารณะบรรลุจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงานโครงการที่กำหนดจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่าในทรัพยากรสามารถตอบสนองต่อปัญหาความต้องการแก้ไข้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นได้ โดยให้ความสำคัญกับ

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนภาคประชาชน ซึ่งยึดหลักความโปร่งใส (Transparency) และสามารถตรวจสอบได้เป็นสำคัญ (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เพื่อต้องการทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน และต้องการทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิในการบริหารงานชุมชนของตนเองร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักธรรมาภิบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.869 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 352 คน ได้มาจากการแทนค่าในสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย

(Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที่ t-test และการทดสอบค่าเอฟ F-Test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Diference : LSD.)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๖ รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และกลุ่มที่ 4 ผู้นำหมู่บ้านในตำบลแม่สา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ นัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตใช้วิธีจัดบันทึกและการบันทึกเสียง ประกอบการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า 1) การมีส่วนร่วมการของประชาชนต่อการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.99$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการมีส่วนร่วมคิดพัฒนา ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.96$) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ และ 3) การมีส่วนร่วมการของประชาชนต่อการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักอธิปไตย 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพร้อมเพียงกันประชุม ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิก ข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ($\bar{X} = 4.16$) การประชุมกันเนืองนิตย์ ($\bar{X} = 4.13$) การเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.02$) และการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม และการอารักขา ค้ำครอง ปกป้องอันชอบธรรม ($\bar{X} = 3.98$) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาใช้ในการบริหารงานถือว่าเป็นธรรมะเพื่อการประชุมที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ทั้งจะก่อให้เกิดความเจริญแก่องค์กรไม่มีความเสื่อม เลยตราบใจที่ยังมีการนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้อยู่ในการทำงานบริหารจัดการองค์กร ดังนี้ 1) ด้านการประชุมกันเนื่องนิยต์ คือ เป็นการประชุมการบริหารงานวางแผน จัดการ ปรีกษาหารือ พูดคุย สื่อสาร ประสานงาน และรายงานผลกับบุคลากรภายในองค์กร 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม คือ เข้าร่วมการประชุมตรงเวลาเสมอ และไม่เคยละทิ้งการประชุมโดยไม่มีเหตุอันสมควรทั้งได้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมกับทางองค์กรโดยพร้อมเพรียงกัน 3) ด้านการไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ คือ ไม่บัญญัติระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของบุคคล กลุ่มคน หรือผู้มีอิทธิพล โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและความเป็นธรรม 4) ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา คือ ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุไปตามวัตถุประสงค์ พันธกิจ และนโยบายขององค์กร รวมทั้งขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริตได้ปฏิบัติงาน 5) ด้านการให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี คือ ให้โอกาสสตรีได้มีส่วนร่วมในการบริหารมีบทบาท และหน้าที่ภายในองค์กรโดยชอบธรรมตามกฎหมาย 6) ด้านการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม คือ ส่งเสริม สนับสนุน รักษาปลูกฝังจิตสำนึกในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และ 7) ด้านการอารักขา คุ้มครองปกป้องอันชอบธรรม คือ ปกป้อง คุ้มครอง พระพุทธศาสนาโดยการสนับสนุนผ่านโครงการและกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการ

ในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมคิดพัฒนา และด้านการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ และ 3) การมีส่วนร่วมการของประชาชนต่อการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตามหลักอัปรีธานิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพร้อมเพียงกันประชุม รองลงมา คือ การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิก ข้อบัญญัติตามอำเภอใจ การประชุมกันเนื่องนิตย์ การเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา และการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม และการอารักขา คุ่มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับทั้งอาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแบบประเมินการปฏิบัติงานตามกิจกรรมโครงการต่างๆ โดยให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและรับทราบ มีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบในการดำเนินงานโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวีระเดช ฐานวีโร (หงษเงิน) (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแดง อำเภอ หนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการร่วมกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางอบต.จัดมากขึ้น สาเหตุน่าจะมาจากประชาชนส่วนใหญ่สนใจ เข้าร่วมงานในกิจกรรมงานบุญบั้งไฟที่เป็นประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่ และประชาชนมีส่วนร่วมต่ำสุด คือด้านการส่งเสริมอำนาจแก่ประชาชน การสนับสนุนส่งเสริมให้อำนาจประชาชนในการตรวจสอบยัง มีน้อย สาเหตุเนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมเพราะส่วนใหญ่ทำการเกษตรและรับจ้าง ทำให้ ไม่ค่อยสนใจที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐ แต่ถ้ามองโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุก ด้าน

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

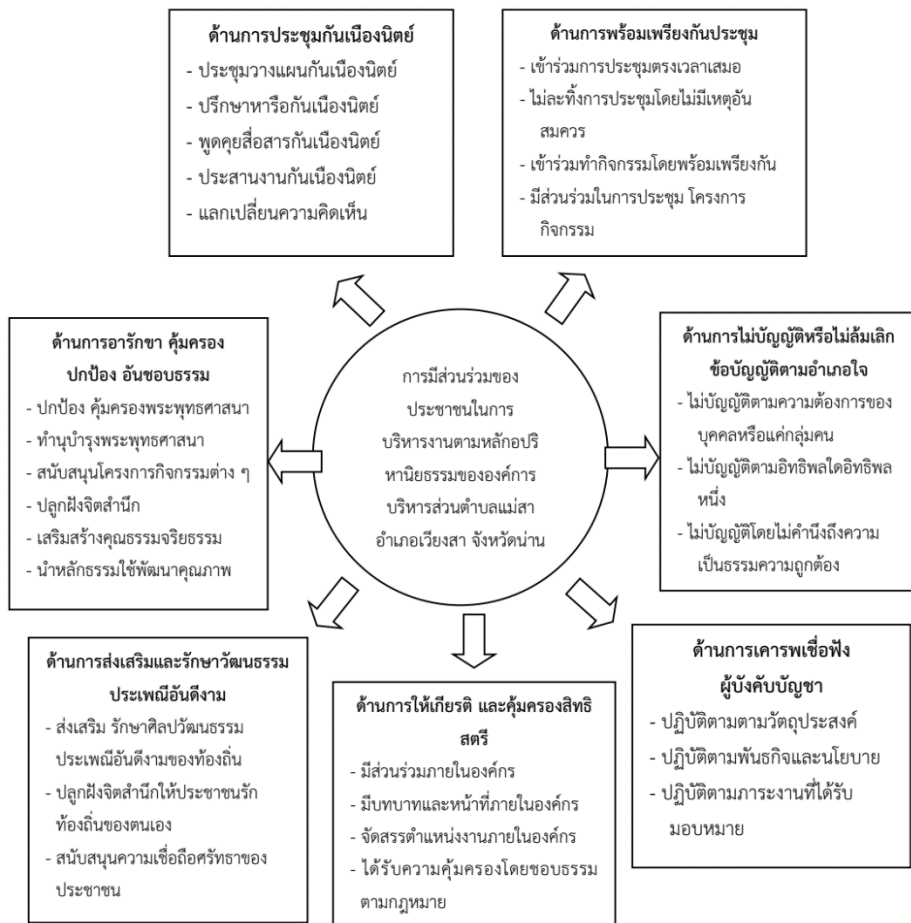
.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวัน) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล เมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และ ระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ และ รายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า การนำหลักการบริหารนิยมมาใช้ในการบริหารงานถือว่าเป็นธรรมะเพื่อการประชุมที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ทั้งจะก่อให้เกิดความเจริญแก่องค์กรไม่มีความเสีย ภัยตราบใจที่ยังมีการนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้อยู่ในการทำงานบริหารจัดการองค์กร ดังนี้ 1) ด้านการประชุมกันเนื่องนิยต์ คือ เป็นการประชุมการบริหารงานวางแผน จัดการ ปรีกษาหารือ พุดคุย สื่อสาร ประสานงาน และรายงานผลกับบุคลากรภายในองค์กร 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม คือ เข้าร่วมการประชุมตรงเวลาเสมอ และไม่เคยละทิ้งการประชุมโดยไม่มีเหตุอันสมควรทั้งได้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมกับทางองค์กรโดยพร้อมเพรียงกัน 3) ด้านการไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ คือ ไม่บัญญัติระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของบุคคล กลุ่มคน หรือผู้มีอิทธิพล โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและความเป็นธรรม 4) ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา คือ ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุไปตามวัตถุประสงค์ พันธกิจ และนโยบายขององค์กร รวมทั้งขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริตได้ปฏิบัติงาน 5) ด้านการให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี คือ ให้โอกาสสตรีได้มีส่วนร่วมในการบริหารมีบทบาท และหน้าที่ภายในองค์กรโดยชอบธรรมตามกฎหมาย 6) ด้านการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม คือ ส่งเสริม สนับสนุน รักษาปลูกฝังจิตสำนึกในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และ 7) ด้านการอารักขา คุ้มครองปกป้องอันชอบธรรม คือ ปกป้อง คุ้มครอง พระพุทธศาสนาโดยการสนับสนุนผ่านโครงการและกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล ตำบล

ทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูล ฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทุกฝ่ายไม่ค่อยได้พูดคุยตกลงกันเท่าที่ควร 2) เทศบาลไม่มีรถเก็บขยะและไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ 3) แยกขยะเพื่อนำไปแต่ได้ราคาที่ไม่เป็นธรรม 4) เนื่องจากเทศบาลยังไม่มีรถเก็บ ขยะและการคัดแยกที่เป็นระบบ จึงไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้ ส่วนอุปสรรคถึงแยกขยะยัง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 1) การรณรงค์ และประชาสัมพันธ์จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ ประชาชนสนใจรับทราบและปฏิบัติตาม 2) รณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการลดปริมาณขยะด้วย การคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดนำขยะบางส่วนกลับมาใช้ใหม่และการนำขยะเปียกมาใช้ทำปุ๋ยหมัก 3) จัดหาพ่อค้าคนกลางมาซื้อขยะที่แยกในราคาที่เหมาะสม 4) ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลในการดำเนินการจัดการขยะของเทศบาล

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สรุปแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาใช้ในการบริหารงานถือว่าเป็นธรรมะเพื่อการประชุมที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ทั้งจะก่อให้เกิดความเจริญแก่องค์กรไม่มีความเสีย เลยตราบใจที่ยังมีการนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้อยู่ในการทำงานบริหารจัดการองค์กร ดังนี้ 1) ด้านการประชุมกันเองนิตย คือ การประชุมการบริหารงานวางแผนจัดการภายในองค์กรอยู่อย่างต่อเนื่องและได้ปรึกษาหารือ กับบุคลากรภายในองค์กรต่อการจัดหาบุคคลตลอด ทั้งได้พุดคุยสื่อสารกับบุคลากรภายในองค์กรต่อการอำนวยงานอยู่เป็นประจำโดยได้ประสานงาน และรายงานผลกับบุคลากรภายในองค์กร และยังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการทำงานกับบุคลากรภายในองค์กรอยู่เป็นอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม คือ ได้เข้าร่วมการประชุมตรงเวลาเสมอ และไม่เคยละทิ้งการประชุมโดยไม่มีเหตุอันสมควรทั้งได้เข้าร่วมทำกิจกรรม โดยพร้อมเพรียงกันได้ลงมติเห็นชอบ

ในการประชุมต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกันโดยมีส่วนร่วมในการประชุม/โครงการ/กิจกรรมกับทางองค์กรโดยพร้อมเพรียงกัน 3) ด้านการไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ คือ ไม่บัญญัติระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่บัญญัติระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งไม่บัญญัติระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่งไม่บัญญัติระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องไม่บัญญัติระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรม 4) ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา คือ ได้ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามพันธกิจ และนโยบายขององค์กรได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาด้วยความขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริตได้ปฏิบัติ ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ด้วยความเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา 5) ด้านการให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี คือ ได้เปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมภายในองค์กรให้สตรีได้บริหารภายในองค์กรให้สตรีได้มีบทบาท และหน้าที่ภายในองค์กรรวมทั้งการจัดสรร ตำแหน่งงานภายในองค์กร ให้ผู้หญิงและผู้ชายในสัดส่วนที่สมเหตุสมผลให้สตรีได้รับความคุ้มครอง โดยชอบธรรมตามกฎหมาย 6) ด้านการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม คือ ได้ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ทั้งยังได้รักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรักท้องถิ่นของตนเองส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สนับสนุนความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 7) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้องอันชอบธรรม คือ ได้ปกป้องคุ้มครอง พระพุทธศาสนาโดยการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย ปัจจัยสี่ที่ได้ดำรงรักษาพระพุทธศาสนา โดยสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนตลอดได้คุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาคุ้มครองพระพุทธศาสนา มาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมโดยนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรวางกฎระเบียบ ข้อบังคับกติกาที่ชัดเจนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และส่งเสริมให้ประชาชนมี

ความรู้ ความเข้าใจต่อระบบการบริหารจัดการขององค์กร การปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้ประชาชนรับทราบระบบ การดำเนินงานโดยภาพรวมในหน่วยงาน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนชนได้สะท้อนทัศนคติความคิดเห็นต่าง ๆ วิชาทฤษฎีวิจารณ์ เพื่อให้เกิดความกระจ่างเพิ่มเติมเมื่อมีความเข้าใจหรือตระหนัก หรือแปลเจตนาารมณ์ที่ผิดเกี่ยวกับงานริเริ่มสร้างสรรค์ใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการยกระดับและพัฒนากระบวนการสร้างการบริหารจัดการแบบเครือข่ายที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างประชาชนและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำหลักการบริหารนิยธรรมมาใช้ในการบริหารงานถือว่าเป็นธรรมะเพื่อการประชุมที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ทั้งจะก่อให้เกิดความเจริญแก่องค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งในด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ กติกา และการบริหารงานเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดความกระจ่าง มีความเข้าใจ และตระหนัก ต่อการบริหารงาน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนากระบวนการสร้างการบริหารจัดการแบบเครือข่าย ด้วยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างประชาชนและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนให้บุคลากร เจ้าหน้าที่นำหลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้องค์กรเกิดความเจริญ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นิติพงษ์ พงศ์วิทย์เวคิน. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน). (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย). (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวีระเดช ฐานวีโร (หงษ์เงิน). (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. (2560, 6 เมษายน 2560) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-90.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : บริษัททุนพิบลิชซิงจำกัด.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570)*. (อัดสำเนา)
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row.

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

Public Participation in Water Management for Agriculture of Mae Sa Sub-District Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province

รัชรินทร์ ธนานุตยกุล¹ ชีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล² และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ³

Rutcharin Tananuttayakun, Theeratas Rojkitjakul and Kiettisak Suklueang

Received: August 27, 2024

Revised: September 30, 2024

Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี จากการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 352 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที t-test และการทดสอบค่าเอฟ F-Test และการเปรียบเทียบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการสรุปเนื้อหาเสนอแนะทาง ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2)

¹ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดน่าน; Nan Provincial Local Government Promotion Office

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัญหา อุปสรรค คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ประชาชนบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ข้อเสนอแนะ คือ การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้นทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และพนักงานมีความเมตตา แสดงไมตรีจิตร์ พร้อมให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ให้กับประชาชน ทั้งสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นตั้งอยู่บนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการน้ำ, การเกษตร

Abstract

This research article aims to: 1) study the level of public participation in water management for agriculture. 2) Compare opinions on people's involvement in agriculture-related water management, broken down by personal factors. 3) Study problems, obstacles, and suggestions for public participation in agriculture in Mae Sa Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province. They are conducted according to the integrated research method. Quantitative research: This is survey research. The population is 352 people aged 18 years and over. Data is analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. T-Test, F-Test, and Comparison and Qualitative Research By conducting in-depth interviews with ten key informants or people and using the technique of summarizing content to present guidelines, the research results found that 1) public participation in water management for agriculture is at a high level. And public participation in water management for agriculture according to the principles of Iddhipatthamma. Overall, it is at a high level. 2) People of different ages, education levels, and incomes have different opinions on participation in water management for agriculture. Statistically significant at the 05 and .01 levels, while other aspects were not different. 3) One problem and obstacle is the need to increase the budget for operations. Some

people could be more involved in the operation. The suggestion is that water management for agriculture involves administrators, and the officers and employees are kind. Show goodwill. Be ready to provide assistance and solve problems and obstacles for people. Both build confidence in the water management of the subdistrict administrative organization and that various operations are based on rules, regulations, and laws.

Keywords: Participation, Water Management, Agriculture

บทนำ

สถานการณ์น้ำไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับนานาประเทศ เนื่องจากทรัพยากรน้ำขาดแคลน ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เช่น การสร้างเขื่อน ทำได้ยากขึ้นเนื่องจากต้องคำนึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ความคุ้มค่า และผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการก่อสร้าง ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้แนวทางการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แต่ขาดการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรน้ำ ขาดการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงเกิดขึ้นกับประเทศไทยบ่อยครั้ง (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2549) การกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการน้ำได้ยึดหลักแนวทางจากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยมีการน้อมนำแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนโดยเฉพาะภาคเกษตรที่ได้นำแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ทั้งในระดับเกษตรกร ครัวเรือน และชุมชน เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ การกำหนดแนวทาง ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ใช้องค์ความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในการเกษตร เพื่อเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ที่ยังคงยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และยึดหลัก คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มาใช้เป็นหลักในการขับเคลื่อนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ในส่วนประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ การปรับตัวของเกษตรกรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสร้างความมั่นคงทางด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ และเร่งแก้ไขวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ และปัญหาน้ำท่วมจากอดีตที่ผ่านมาปริมาณฝนของกลุ่มน้ำน่านในปีนี้น้อย หรือปีแล้งปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการน้ำในการทำการเกษตร จึงทำให้เกิดปัญหาความขาดแคลนน้ำในหลายโครงการชลประทาน แม้ว่าในกลุ่มน้ำน่านมีเขื่อนขนาดใหญ่เป็นแหล่งน้ำต้นทุน ได้แก่ เขื่อนสิริกิติ์ ทำหน้าที่คอยเก็บกักน้ำไว้ในช่วงหน้าแล้ง พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ในเขตโครงการชลประทาน และได้รับจัดสรรเป็นรอบด้วยปริมาณที่จำกัด ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการในการทำการเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ก็จะหันมาสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้มากขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือ ระดับน้ำบาดาลไม่สามารถคืนสู่ภาวะสมดุลได้ และปริมาณน้ำบาดาลที่เคยสูบได้ในระดับชั้นน้ำบาดาลระดับตื้นก็จะสูบน้ำได้น้อยลงหรือสูบไม่ได้เลย จึงส่งผลทำให้เกษตรกรก็ต้องขุดเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในชั้นน้ำบาดาลระดับที่ลึกกว่าเดิม ซึ่งทำให้ต้นทุนในการเพาะปลูกที่สูงขึ้น นอกจากนั้นในปีนํามากก็ประสบปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำจากการไหลบ่าจากทั้งแม่น้ำน่านและยม ระบบการบริหารจัดการน้ำในกลุ่มน้ำน่านเป็นการบริหารปริมาณน้ำต้นทุนหรือปริมาณน้ำท่าที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำจัดสรรได้ยังการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าดำเนินการบริหารจัดการอ่าง ๆ โดยไม่ปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลกระทบตามมาดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น นอกจากปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มน้ำน่านเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญของกลุ่มน้ำน่าน โดยเฉพาะขาดองค์การบริหารจัดการน้ำที่เข้มแข็งทำให้การจัดสรรน้ำแก่ผู้ใช้น้ำไม่เป็นธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและคุณภาพน้ำ มีปัญหาการบุกรุกทำลายป่าทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และปัญหาน้ำกัดเซาะตลิ่ง กลุ่มน้ำสาขาส่วนใหญ่มีปัญหาการปนเปื้อนสารเคมี และน้ำเน่าเสีย เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการบังคับใช้กฎหมาย และกฎหมายอย่างจริงจัง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำ แต่ในบางกรณี เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการชลอน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก ยังขาดกฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหาย และเสียโอกาสในการใช้พื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องร่างกฎหมายขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวนี การบรรเทาปัญหาความขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และการบริหารจัดการน้ำในเงื่อนไข จำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงสภาพปัญหาน้ำขาดแคลน สภาพน้ำท่วม และทิศทางการไหลของน้ำท่วมการใช้น้ำผิวดินร่วมกับน้ำบาดาล การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกณฑ์การบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ การจัดทำแผนการบริหารจัดการ

น้ำโดยประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อการวางแผนบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำ และสามารถใช้เป็นเครื่องประกอบการตัดสินใจในการวางแผนจัดการน้ำได้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฐกร กาญจน์จิระเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และสมบูรณ์ สุขสำราญ, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เพื่อพิสูจน์และสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ ในการบริหารจัดการน้ำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งสามารถสนองตอบความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และสร้างคุณธรรมในการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ ทั้งนี้เพื่อให้โครงการพัฒนาต่างๆ บรรลุเป้าหมายในการสร้างและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่สาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความ

เชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.970 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 352 คน ได้มาจากการแทนค่าในสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที่ t-test และการทดสอบค่าเอฟ F-Test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญนัยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มที่ 4 ผู้นำหมู่บ้านในตำบลแม่สา และกลุ่มที่ 5 ตัวแทนประชาชนในตำบลแม่สา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ นัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตใช้วิธีจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.13$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.11$) และ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.10$) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา คือ

ด้านจิตตะ (ความคิด) ($\bar{X} = 4.14$) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) ($\bar{X} = 4.12$) และด้านฉันทะ (ความพอใจ) ($\bar{X} = 4.08$) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ และอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า 1) ปัญหา อุปสรรค คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้น พบปัญหา คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ประชาชนบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) ข้อเสนอแนะ คือ การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้นทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และพนักงานมีความเมตตา แสดงไมตรีจิตร์ พร้อมให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ให้กับประชาชน ทั้งสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นตั้งอยู่บนกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตามหลักอิทธิบาทธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิริยะ (ความเพียร) รองลงมา คือ ด้านจิตตะ (ความคิด) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) และด้านฉันทะ (ความพอใจ) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ทั้งนี้เพราะภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมวางแผนและตัดสินใจการทำโครงการต่าง ๆ ที่บรรจุในแผนพัฒนาสามปี และภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทำงานและบูรณาการร่วมกันเพื่อปฏิบัติงานในโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีทั้งการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ ผลกระทบ ผลประโยชน์ และความเป็นไปได้ต่อโครงการกิจกรรมที่จะกำหนดขึ้นอย่างรอบคอบโดยการจัดให้มีการประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร มีความใส่ใจในการติดตาม และประเมินผลโครงการ/กิจกรรมความคืบหน้าด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นไปอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการบริโภคได้ทันที โดยคุณภาพน้ำที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความขุ่นเหลืองและแมลงกานีสซึ่งมีค่าเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในส่วนของรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคที่เหมาะสมกับชุมชนประกอบด้วย การเพิ่มความตระหนักและความรู้ให้กับชุมชน การสำรวจแหล่งทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคของหมู่บ้านร่วมกัน การตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำในชุมชนจากแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคในชุมชน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำแบบต่าง ๆ และการทำแผนชุมชนในการปรับปรุงระบบน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน (IWRM) ของประเทศและการผลักดันสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง” ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานตามองค์ประกอบหลักได้แก่ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้แก่ด้านนโยบายด้านแผนลุ่มน้ำและยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและการสนับสนุนด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำจากภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการพบว่ากลุ่มประชาชนและกลุ่มผู้นำมีความรู้ความเข้าใจการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำอยู่ในระดับน้อยขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์จากภาคีที่เกี่ยวข้องและขาดกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติการใช้กฎระเบียบไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่นำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้อย่างจริงจังจึงควรใช้รูปแบบ

การส่งเสริมประชาสัมพันธ์การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนการวิจัยทั้งในระดับนโยบายและระดับท้องถิ่นที่จะนำไปเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆต่อประชาชนนักเรียนนักศึกษาภาคเอกชนตลอดจนฐานข้อมูลที่สำคัญในระดับลุ่มน้ำที่จะนำไปสู่สถานะแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

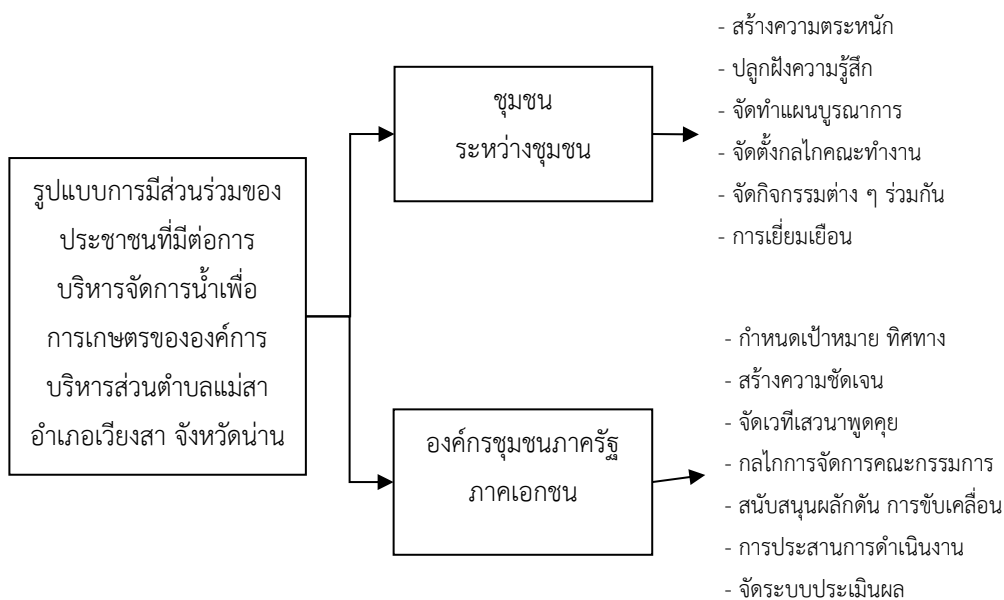
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ และอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภิตา สุรินทะ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชน:กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำในพื้นที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชนเช่นเพศอายุอาชีพรายได้ตำแหน่งและบทบาทในคณะกรรมการจัดการน้ำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน 176 ครีวเรือนประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อบรรยายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที่ (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วย Multiple Linear Regression ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมด้านกายภาพด้านความคิดและด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการมีส่วนร่วมด้านการเป็นเจ้าของอยู่ในระดับมากที่สุด จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับความมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนแตกต่างไปตามตำแหน่งในคณะกรรมการจัดการน้ำความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำทัศนคติในการจัดการน้ำและความพึงพอใจในการจัดการน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหา อุปสรรค คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้น พบปัญหา คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ประชาชนบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ คือ การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้นทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และพนักงานมีความเมตตา แสดงไมตรีจิตร์ พร้อมให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ให้กับประชาชน ทั้งสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นตั้งอยู่บนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของอัตราเดช พรหมกัลป์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาบึงน้ำขนาดใหญ่แบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาบึงน้ำขนาดใหญ่แบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย จะต้องเริ่มต้นด้วยเรื่องของการรับรู้ข่าวสารซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุด รองลงมาได้แก่การสนับสนุนร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการเสริมอำนาจให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นแนวทางที่จะมีส่วนร่วมน้อยกว่าทุกด้าน ในด้านการมีส่วนร่วมด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่โปร่งใสและมีความชัดเจนไม่คลุมเครือมาเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ปราศจากการบิดเบือนหรือเจือปนด้วยอคติ มีครบถ้วน เป็นจริง และข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องได้รับความไว้วางใจในการที่จะได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ขณะที่ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นควรพัฒนาเวทีประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่ทุกคนทุกฝ่ายควรที่จะได้รับโอกาสรับฟังและรับรู้ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นในบรรยากาศของความพร้อมเพรียงสามัคคี มีความไว้นื้อเชื่อใจกัน ผู้เข้าร่วมประชุมควรได้รับโอกาสที่จะได้รับฟังและรับรู้ความคิดเห็นที่ตั้งอยู่บนฐานของความมีน้ำใจต่อกันและการช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรที่จะได้รับโอกาสรับฟังและรับรู้ความคิดเห็นที่มีความบริสุทธิ์ โปร่งใส โดยไม่มีผลประโยชน์อื่นใดแอบแฝงสำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรที่จะเป็นผู้รู้และเข้าใจในเหตุและผลเพื่อที่จะได้ตัดสินใจให้ถูกต้องหรือความจำเป็นเร่งด่วน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงพอประมาณ อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรมและพรหมวิหารธรรมขณะเดียวกันในด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนร่วมมือควรตั้งอยู่บนความเห็นที่ชอบประกอบด้วยธรรมและอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล และมีความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับความพอดี พอประมาณ และพอเพียงและความบริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง และเสียผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม ส่วนในด้านการเสริมอำนาจแก่ประชาชนเมื่อมีโอกาสร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาก็ควรมีความบริสุทธิ์ สะอาดปราศจากผลประโยชน์แอบแฝงช่วยเหลือเกื้อกูล และยับยั้งทบทวนเมื่อพบว่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่นซึ่งจะเกิดในปัจจุบันหรือในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สรุปมาเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของชุมชนและระหว่างชุมชน คือ สร้างความตระหนัก ปลูกฝังความรู้ จัดทำแผนบูรณาการ จัดตั้งกลไกคณะทำงาน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และการเยี่ยมเยือน 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระหว่างองค์กรชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน คือ กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง สร้างความชัดเจน จัดเวทีเสวนาพูดคุย กลไกการจัดการคณะกรรมการ สนับสนุนผลักดัน การขับเคลื่อน การประสานการดำเนินงาน และจัดระบบประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางเทคนิคและความรู้ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกลไกการปฏิบัติงานเพื่อเป็นหลักในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจในระบบฐานข้อมูลการประมวลผลและวิเคราะห์ต่อสถานการณ์น้ำที่เกิดขึ้นเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์
4. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ถึงผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นการสร้างความโปร่งใส เท่าเทียม และทั่วถึง ให้ประชาชนทุกหมู่บ้านได้รับทราบอย่างเสมอภาค
5. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านได้ตระหนักร่วมกันในการจัดการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้น้ำอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- ฐกร กาญจน์จิระเดช, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และสมบุญ สุธาสราญ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(2), 537-552.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2549). *แนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สังจา บรรจงศิริ และคณะ. (2555). *การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน (IWRM) ของประเทศและการผลักดันสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : กรมทรัพยากรน้ำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : บริษัทจูนพับลิชชิงจำกัด.
- สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ. (2554). *การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- โสภิตา สุรินทะ. (2553). *การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชน : กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. (2558). *รูปแบบการพัฒนาบึงน้ำขนาดใหญ่แบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row.

***Journal of Education
and Social Agenda***

บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

The Role of Monks in Promoting the Management of Savings Group

พระสมุห์ธงชัย ขนติธโร (มนตรีวงศ์)¹ พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโน (เหมือนพันธ์)² และ

พระพรสวรรค์ จิตญาโน (ใจตรง)³

Phrasamu Thongchai Khantidharo (Montreevong), Phramaha Akkharawat kittiyano
(Mueanphan) and Phra Ponsawan Thitiyano (Jaitrong)

Received: September 19, 2024

Revised: September 30, 2024

Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ พบว่า พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่บริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือ ด้านขยันการปฏิบัติหน้าที่ ด้านดูแลรักษาประโยชน์ ด้านหาสมาชิก เครือข่ายที่ดี ด้านยึดหลักความพอเพียง ตามบทบาท 7 ประการ 1) บทบาทการตัดสินใจ 2) บทบาทการวางแผน 3) บทบาทการจัดองค์การ 4) บทบาทการสื่อสาร 5) บทบาทการใช้อิทธิพลใจ 6) บทบาทการประสานงาน 7) บทบาทการประเมินผล จะส่งผลให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลไปสู่การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากหน้าที่และบทบาทที่กล่าวมาแล้ว หลักการในการส่งเสริมกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ทำให้ ประสบความสำเร็จ จนทำให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ คือ การประสานวิธีคิด 3 สถาบัน คือ ศาสนา ชุมชน ครอบครัว เข้าด้วยกัน ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึง การดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ด้วยดีมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

¹ คณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษ; Sangha Council in Sisaket Province

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Sisaket Buddhist College

Corresponding author, e-mail: Thongchai.Mom@mcu.ac.th

ความสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, การบริหารจัดการ, กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

Abstract

This academic article aims to study the role of monks in promoting the management of savings groups. It was found that monks must manage based on the four principles of Dhamma-related benefits: diligence in performing duties, caring for and maintaining benefits, finding good network members, and adhering to the principle of sufficiency. This is in line with seven roles: 1) decision-making role, 2) planning role, 3) organizing role, 4) communication role, 5) influence and motivation role, 6) coordination role, and 7) evaluation role. These will result in the savings groups existing with quality, leading to a dignified life. In addition to the aforementioned principles, the principles for promoting successful savings groups that strengthen and enable self-reliance involve coordinating the three institutions of religion, community, and family together, leading to an improved quality of life in terms of physical and mental well-being, as well as sustainable living in a prosperoussociety.

Keywords: The Role of Monks, Management, Savings Groups

บทนำ

จากสถานการณ์ปัญหาการพัฒนาชุมชนชนบทมีมาตั้งแต่ในอดีตคือ ผลของการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่มีบางส่วนของแนวทางการพัฒนาผิดทิศผิดทางและสร้างผลกระทบแก่สังคมไทย ทำลายความเป็นชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองให้ล่มสลาย อันเป็นมาจากแนวทางการพัฒนาอย่างขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเมืองและการพัฒนาชนบท ทำให้ความเป็นชุมชนมีความอ่อนแอ เนื่องจากผู้คนได้ละทิ้งที่ทำกินทางการเกษตร เข้ามาแสวงหารายได้ที่ดีขึ้นด้วยการเป็นแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ทำให้ชุมชนขาดพลังคนที่จะพัฒนา เป็นเหตุให้ชุมชนมีความอ่อนแอและอาจล่มสลายในที่สุดและความอ่อนแอของชุมชนนี้เอง ทำให้การพัฒนาประเทศไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ควรจะเป็นและยังส่งผลกระทบที่ทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยในชุมชนตกต่ำกว่าที่พึงจะเป็น ปัจจุบันนี้ความเป็นชุมชนในประเทศไทย

กำลังตกอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ (อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์, 2540) คือ 1) ชุมชนสูญเสียความเป็นปึกแผ่น กล่าวคือ สมาชิกของชุมชนต่างคนต่างอยู่มุ่งความอยู่รอดของตัวเองเป็นสำคัญ รวมทั้งมีการอพยพย้ายถิ่นเข้าเมืองเพื่อหางานทำ 2) ชุมชนต้องพึ่งพิงภายนอกสูง จนถูกปัจจัยภายนอกควบคุมการเปลี่ยนแปลงตลอดจนรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การศึกษา การบริโภค ค่านิยม การรักษาพยาบาลซึ่งชุมชนมีอำนาจในการต่อรองน้อย รวมทั้งมีข้อจำกัดในการเลือกและตัดสินใจ 3) ชุมชนไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ เช่น สภาพความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ปัญหาทางอาชีพ หนี้สิน ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรม เอดส์ ตลอดจนคนชราและเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น 4) ชุมชนถูกทำลายในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นจนทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้

ประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ทำไร่ และค้าขายรายย่อยมีความเป็นอยู่อย่างลำบากจึงต้องอาศัยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวทางการดำเนินชีวิต แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดี ภาคการเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและเป็นอาชีพพื้นฐานของประเทศไทย และเป็นเครื่องกำหนดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบุคคลที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมนั้น เป็นกลุ่มที่มีอัตราเพิ่มของรายได้ต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ การได้รับในด้านสวัสดิการต่างๆ จากรัฐน้อยมาก ซึ่งต่อมารัฐได้ให้ความช่วยเหลือโดยจัดตั้งองค์กรการเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือได้นำเงินไปบริหารจัดการในการนำไปประกอบอาชีพ เพื่อจะได้นำดอกผลมาจัดตั้ง

กองทุนสวัสดิการเพื่อนำไปช่วยเหลือสมาชิกเหล่านั้น แต่องค์กรการเงินส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องกองทุนสวัสดิการน้อยมากจะมุ่งเน้นในเรื่องการปันผลเป็นสำคัญ สำหรับการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์นั้น พบว่า มีการปรับรูปแบบใหม่ โดยมีการบริหารเงินตามแนวพุทธ คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 และยังมุ่งเน้นการจัดการจัดทำสวัสดิการภาคประชาชน โดยใช้ชื่อว่า กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ให้ชาวบ้านรู้จักการออมเงิน โดยการสะสมเงินไว้เดือนละ 20 บาท เมื่อครบ 1 เดือนก็จะนำไปฝากกับกรรมการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อเก็บไว้เป็นสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย เรียกว่าเป็น สวัสดิการครบวงจรชีวิต เช่น สวัสดิการด้านการได้รับเงินช่วยเหลือในการคลอดบุตร การรักษาพยาบาล ทุนการศึกษาของเด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี ค่ารักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เงินบำนาญเมื่อยามชรา เงินกู้ยืมสำหรับการลงทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเงินค่าฌาปนกิจศพเมื่อเสียชีวิต

บทความนี้ เป็นการศึกษาหน้าที่และบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่พระสงฆ์สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมการบริหารกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ได้อีกบทบาทหนึ่งนอกจากการสั่งสอนศีลธรรม และยังนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน สังคม เศรษฐกิจ ของประเทศชาติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน และส่งเสริมการออมที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยมีแนวคิดคือ การรวมกลุ่ม การออมเงิน การให้กู้ยืม การจัดการและบริหาร การพัฒนาและฝึกอบรม และการสร้างความเชื่อมั่น การจะจัดตั้งได้ประกอบด้วยหลักเกณฑ์

1. หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต มีทั้งหมด 17 ข้อ

1) สมาชิกต้องเป็นคนในบ้านเท่านั้น (ยกเว้นที่ปรึกษา) หมู่บ้านใครหมู่บ้านมัน (ในเมืองแบ่งเป็นซอยก็ได้)

2) คนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ (เป็นได้ทุกคนตั้งแต่เด็กยันคนแก่) ต้องสะสมเงินประจำเดือนอย่างน้อย 1 หุ้น 10 บาท อย่างมาก 10 หุ้น 100 บาท จะลดหรือเพิ่มเงินฝากได้เมื่อครบรอบปีปันผล เพิ่มลดได้ ปีละ 1 ครั้ง ตั้งสัจจะว่าจะฝากเงินเดือนละเท่าไร ต้องทำให้

ได้ผลตามสัจจะที่ตัวเองตั้งไว้ ในครอบครัวมีก็คนก็เป็นได้หมดทุกคน ใครฝากมากเงินปันผลมาก ฝากน้อยเงินปันผลน้อย คิดตามเงินฝาก

3) ในวันประชุมส่งเงินประจำเดือน สมาชิกขาดส่งไม่ว่ากรณีใด ๆ ในวันทำการกลุ่ม ต้องเสียค่าปรับเล่มละ 10 บาท คิดเป็นเล่มไม่ได้คิดเป็นครอบครัวและต้องจ่ายเป็นเงินหุ้นย้อนหลังที่ขาดไปในเดือนก่อน ๆ ไปด้วย เป็นการปรับ ความสำเร็จของคน นำค่าปรับเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม

4) สมาชิกเมื่อลาออกจากกลุ่ม ออกได้ทุกเดือน ให้เอาสมุดเงินฝากมาถอนเงินกลับได้ในวันทำการกลุ่มเมื่อออกไปแล้วไม่ว่ากรณีใด ๆ หมดสิทธิ์มารับบริการกองทุนสวัสดิการจากกลุ่มทันทีที่ลาออก เมื่อเห็นดีจะกลับมาสมัครเป็นสมาชิกในกลุ่มใหม่อีกครั้งต้องรออน้อย 3 ปี ผ่านไปแล้ว ถ้าทำตัวไว้ไม่ดี 3 ปี ก็ไม่ต้องรับ

5) สมาชิกเข้าใหม่กู้เงินได้ทันทีเมื่อตั้งกลุ่มเสร็จ แต่รุ่นที่ 2-3-4 ต้องรอไปก่อนอย่างน้อย 3 เดือน ยกเว้นรุ่นพี่ ๆ กู้ไปไม่หมดที่เหลือก็ให้รุ่นน้อง ๆ กู้ต่อไปได้เลยไม่ต้องรอ (หรือแล้วแต่จะตกลงกันเอง)

6) การพิจารณาเงินกู้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความจำเป็น ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) คนเจ็บป่วย 2) ใช้หนี้ในอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าคนอื่น 3) เสียค่าบำรุงของลูกหลานให้ผู้กู้ตกลงกันแบบพี่ ๆ น้อง ๆ ตามความจำเป็นและเห็นอกเห็นใจกัน ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้นำเงินมาหารแบ่งให้เท่า ๆ กัน ไม่ใช่วิธีจับไม้สั้นไม้ยาว

7) สมาชิกเงินกู้ได้บัญชีละ 1,000 บาท (โดยสมมุติ) ต้องผ่อนทุกเดือนไม่เกิน 10 เดือน ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ต้องเสียค่าบำรุง ร้อยละ 2 บาทต่อเดือน ลดลงตามเงินต้น (แล้วแต่สมาชิกจะตกลงกันเอง) ผ่อนส่งเงินต้นพร้อมค่าบำรุงทุกเดือน เพื่อหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้กู้บ้าง

8) สมาชิกที่กู้ไปตามข้อ 7 หากมีความจำเป็นสุดวิสัยไม่สามารถส่งเงินกู้คืนได้ ให้ผ่อนผันได้อีก 6 เดือน เมื่อผ่อนผันแล้วยังส่งไม่หมดต้องเสียค่าบำรุงเพิ่มร้อยละเท่าไรก็ตกลงกันเองที่เห็นว่าเหมาะสม

9) สมาชิกที่กู้ยืมเงินใหม่ได้ต้องชำระบัญชีเงินกู้ของเล่มเก่าให้หมดก่อน หากใช้บัญชีเล่มอื่นต้องไม่เกิน 2 บัญชีในคราวเดียวกัน

10) เงินที่เหลือจากการกู้ยืมในวันทำการกลุ่มเสร็จแล้วต้องนำไปฝากสถาบันการเงิน (ธนาคาร) แต่ถ้าเดือนถัดไปเงินไม่พอให้สมาชิกกู้ ให้ไปถอนเงินออกมาให้สมาชิกกู้ตามความจำเป็น

11) เมื่อครบ 12 เดือน ต้องนำผลกำไรจากค่าบำรุงทั้งหมดหาร 2 ทุกปี โดยครึ่งหนึ่ง จ่ายปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น อีกครึ่งหนึ่ง นำเข้ากองทุนสวัสดิการ โดยกองทุนสวัสดิการเอาไปปล่อยกู้หมุนเวียนมีผลกำไรโดยไม่ต้องไปหารปันผลให้ใคร เอาเข้ากองทุนสมทบกองทุนสวัสดิการให้เติบโตขึ้น

12) คนที่เข้ามาเป็นสมาชิกครบ 12 เดือน จึงมีสิทธิรับบริการกองทุนสวัสดิการตามกฎหมายของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยการรับเงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลคนไข้ใน จัดสัดส่วนดังนี้ รุ่นที่หนึ่งป่วยมาเบิกค่ารักษาพยาบาลได้คืนละเท่าไรเอาเป็นตัวตั้ง รุ่นที่สองได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่หนึ่ง รุ่นที่สามได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่สอง รุ่นที่สี่ได้ครึ่งหนึ่งของรุ่นที่สาม (เช่น 100 บาท ครึ่งหนึ่ง 50 บาท เป็นต้น) ส่วนผู้ตายให้เท่ากันทุกรุ่นเพราะครั้งเดียว

13) สมาชิกถอนเงินคืนได้เมื่อแต่ละคนมีเงินสะสม 20,000 บาท ขึ้นไป โดยถอนคืนได้เพียงครั้งเท่านั้นคือ 10,000 บาท (แล้วแต่จะตกลงร่วมกันในที่ประชุม) เมื่อถอนไปบางส่วนเงินปันผลก็ลดลงตามไปด้วย เมื่อคนใดคนหนึ่งไม่ประสงค์เป็นสมาชิกต่อไป (ตามข้อ 4) ให้ถอนเงินคืนได้ทั้งหมดเท่าที่มีเงินฝากอยู่ในสมุดในเมื่อยังประสงค์เป็นสมาชิกให้ถอนได้เพียงครั้งหนึ่ง (10,000 บาท) เท่านั้น แล้วฝากต่อไปอีกทุกเดือนตามปกติ (สวัสดิการยังเบิกได้เหมือนเดิม)

14) การจัดในรูปของคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน มีฝ่ายเงินฝาก เงินกู้ ตรวจสอบ และสวัสดิการ กรรมการมีวาระ 1 ปี ครบรอบปีปันผลมีการเลือกตั้งใหม่ แต่ถ้าคนเก่าทำดีมีความซื่อสัตย์ เลือกมาอีกก็ได้ แต่ไม่ดีก็เลือกตั้งคนใหม่แล้วแต่สมาชิก

15) คณะกรรมการและผู้ทำบัญชีจะได้รับเงินค่าตอบแทนในปีที่สอง ตกลงจ่ายเป็นจำนวนครั้งที่มาทำงาน แต่จ่ายจริงวันสิ้นปี ปันผลเป็นโบนัส โดยคิดค่าตอบแทนคนละเท่าไรให้ดูฐานการเงินของกลุ่มพร้อมกับสมาชิกร่วมกันตกลงกันไว้ในวันประชุมใหญ่ (เช่น ตกลงคนละ 20 บาท จ่ายสิ้นปีคนละ 240 บาท เป็นตัวอย่าง)

16) กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์รับสมาชิกเพียง 4 รุ่น เท่านั้น แล้วปิดรับเมื่อครบ 4 รุ่น แล้วต้องประชุมสมาชิกทั้งหมดร่วมกันลงความเห็นว่าจะปิดกี่ปี แล้วให้มติที่ประชุมนั้นเป็นหลักว่าควรปิดกี่ปีแล้วจึงปิดใหม่ (เราเปิด 4 ปี ควรปิดไม่ต่ำกว่า 4 ปี) หากมีคนลาออกระหว่างปี สามารถซื้อสมุดจากผู้นั้น โดยจ่ายเงินย้อนหลังไปถึงวันแรกเข้าจนถึงวันปัจจุบัน จึงเข้ามาใช้สิทธิแทนคนเก่าได้

17) หากมีเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักเกณฑ์นี้ คณะกรรมการหรือพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป การเอาเรื่องธรรมะของพระพุทธเจ้ามาแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนในชนบทและเมืองเป็นบางส่วนโดยอาศัยพื้นฐานจากธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ให้พุทธบริษัท

นำไปปฏิบัติ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตเป็นกิจกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชนชนบทรวมทั้งมีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยไปพร้อม ๆ กัน ให้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่แยกส่วน

2. แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นแนวความคิดที่ดัดแปลงผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร เครดิตยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร ซึ่งสามารถแยกออกได้ดังนี้

1) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับสมาชิกทุกคน ทำให้เกิดความรับผิดชอบและช่วยกันดูแลเอาใจใส่ในการดำเนินงานของกลุ่ม

2) การพึ่งตนเอง ฝึกนิสัยการประหยัดและอดออมโดยนำเอาคุณสมบัติพิเศษ 3 ประการ ของชาวชนบท คือ ความซื่อสัตย์ ความทนอด และความอดทนมารวมกันในกลุ่มทำให้มีการรวม เงินทุนชุมชนเป็นของตนเองไม่ต้องพึ่งพิงแหล่งทุนจากภายนอกชุมชน

3) หลักคุณธรรม ใช้การออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเพื่อให้คนมีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกันและความไว้วางใจกัน (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545)

3. ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในทางเศรษฐกิจ และ สังคม อาชีพ รายได้ และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดตั้ง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อให้ทราบถึง สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหามีอะไรบ้าง ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับชุมชน แหล่งเงินทุนและการตลาด ให้หาแนวทางแก้ไข โดยการวางแผนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

1) นำความคิดเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เผยแพร่แก่ประชาชนเพื่อให้สำนึกถึงปัญหา ที่เขาประสบอยู่ว่าจะมีแนวทางแก้ไขได้อย่างไร

2) รวมกลุ่มผู้นำและฝึกอบรมให้เข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการ ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์อย่างแท้จริง

3) ให้ผู้นำที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว นำแนวความคิดเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ไปเผยแพร่ต่อญาติ เพื่อนฝูง หรือคนอื่น ๆ เพื่อรวบรวมผู้สนใจไว้

ขั้นตอนที่ 4 จัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

1) นัดหมายผู้นำ ผู้ที่สนใจ สมัครใจศรัทธาในวิธีการของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เข้า ร่วมประชุม และอธิบายวิธีการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์อย่างละเอียดในทุกขั้นตอน ให้ผู้เข้าร่วมประชุมฟังแล้วดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม เรียกว่า สมาชิกก่อตั้ง

2) กำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อถือเป็นข้อปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม กำหนดวันส่งสัจจะออม การนำเงินฝาก วันประชุม และอื่น ๆ ที่จำเป็น

3) เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

4) จัดทำทะเบียนและบัญชีต่าง ๆ ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะออม บัญชีรายชื่อ สมาชิก บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ - จ่ายเงินอื่น ๆ ที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 5 การเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

1) การประชุมคณะกรรมการบริหาร ควรประชุมทุก 3 เดือนเพื่อปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหาร่วมกัน

2) คณะกรรมการแต่ละคน ควรประชุมเดือนละ 1 ครั้ง

3) ควรจัดให้มีการประชุมสมาชิกเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และรายงานผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ ในการประชุมทุกครั้งควรมีการเพิ่มพูนความรู้แก่สมาชิกกลุ่มด้วย

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เป็นขั้นตอนท้ายสุดของการกระตุ้นแนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์ แก่กลุ่มชาวบ้านที่สนใจมารวมตัวกันเพื่อตอกย้ำให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินอย่างยั่งยืน ทั้งยังสามารถพัฒนาสติปัญญาและความเป็นอยู่ของชาวบ้านด้วย เมื่อทุกคนที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เข้าใจและรับรู้ เห็นพ้องต้องกันเป็นครั้งสุดท้าย จึงลงมติจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ รับสมัครสมาชิก เลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่างระเบียบ จนถึงจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามลำดับ อนึ่ง การทำงานกลุ่มออมทรัพย์จะประสบผลสำเร็จในระยะยาวได้ พัฒนาการเป็นผู้ที่ชี้ให้ชาวบ้านได้เห็นว่า การดำเนินของกลุ่มที่ได้ยึดหลักการและแนวทางของกลุ่มการพัฒนาชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางที่ถูกต้องแบบค่อยเป็นค่อยไป ร่วมกันเรียนรู้ สร้างนิสัยรักการออมให้ เกิดขึ้นเป็นนิสัย ยึดมั่นในคุณธรรม 5 ประการ จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์ มีระบบบริหารจัดการที่เข้มแข็ง สมาชิกเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม เกิดระบบบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล สามารถเป็นต้นแบบที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีตามวิถีพอเพียง (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2556) ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สรุปได้ดังนี้

- 1) ขั้นตอนศึกษาข้อมูล สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในทางเศรษฐกิจและสังคม
- 2) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหา
- 3) ขั้นตอนวางแผนจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- 4) ขั้นตอนจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- 5) ขั้นตอนการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ โดยให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารและสมาชิกเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง (อารีย์ เชื้อเมืองพาน, 2542)

แนวความคิดการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เป็นความสำเร็จที่เกิดจากหลักการ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชนของพระสงฆ์ โดยผ่านกระบวนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ที่ผสมผสานหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและหลักการพัฒนาเข้าด้วยกัน จนสามารถ เชื่อมโยง คุณธรรม ความสามารถ ทรัพยากรเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ที่ยั่งยืน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เป็นกิจกรรมของประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันและกัน ด้วยการ ประหยัดและออมทรัพย์ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสมทบทุนร่วมกันโดยอาศัยหลักการของ สหกรณ์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างนิสัยในการออมและนำเงินที่ออมไว้นั้นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ด้วยการให้สมาชิกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอาชีพ และแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางการเงิน ของครอบครัว การดำเนินงานกลุ่มให้ถูกต้องโดยอาศัยหลักการดำเนินงานจากการยึดมั่นในคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และให้เกียรติกัน โดยสมาชิกจะได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน สมาชิกกลุ่มจะมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเป็น การ ปลุกฝังการมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นเกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ใน ชุมชน โดยมีขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูล สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในทางเศรษฐกิจและสังคม นำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหา ต่อจากนั้นจะมีการวางแผนจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ทำการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สู่ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ โดยให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารและ สมาชิกเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง องค์กรสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษได้เห็นปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนจังหวัด ศรีสะเกษ จึงได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาของชุมชนโดยการร่วมกันกับชาวบ้านในชุมชนจัดตั้ง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ขึ้น โดยสมาชิกของกลุ่มต้องเป็นผู้มีสัจจะและรักษาสัจจะวาจาของตนเพื่อร่วม ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

การดำเนินการของกลุ่มโดยมีโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่ม คือ นำแนวคิดของพระอาจารย์สุบิน ปณฺโฑ พระสงฆ์จังหวัดตราด เป็นแนวคิด มีพระสงฆ์เจ้าอาวาสนั้น ๆ เป็นที่ปรึกษา มีประธานกลุ่ม คณะกรรมการทำงานฝ่ายต่าง ๆ และสมาชิก แนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม ใช้หลักธรรมเน้น เรื่องสัจจะ พัฒนาการออมทรัพย์ให้เกิดเป็นผลประโยชน์ร่วมของชุมชน ใช้วิธีคิดจิตสำนึกร่วมชุมชน มีระบบการจัดการในรูปของคณะกรรมการบริหาร ใช้วัดเป็นศูนย์กลาง สมาชิกต้องมาพบปะกันทุก เดือน และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดย สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของของทุกคน สวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจ ใช้เวลาทำงานช่วงสั้นตามสภาพของ กลุ่ม จำกัดพื้นที่รับสมาชิก มีพระสงฆ์ติดตามคอยเป็นที่เลี้ยอย่างใกล้ชิด เปิดรับสมาชิกเพียง 4 รุ่น ไม่เรียกดอกเบี้ยแต่กลับเรียกว่าค่าบำรุงแทน ใช้สังคมควบคุมพฤติกรรม และปรับบทเรียนสู่แผนงาน คือใช้ประสบการณ์เป็นครูนอกตำรา กิจกรรมที่สำคัญคือ กิจกรรมทางการเงินและกิจกรรมการจัด สวัสดิการชุมชน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้กิจกรรมในการรวมกลุ่มของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ประสบ ความสำเร็จและมีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี

หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

หลักธรรมอันเป็นฐานและยุทธวิธีในการสร้างทุน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นให้พุทธบริษัทรู้จักหาและรู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็นใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรม คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ (อง.อภฺธก. (ไทย) 23/54/340) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นให้พุทธบริษัทรู้จักหาและรู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงิน เป็นใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมต่อไปนี้

การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบันหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้นที่เรียกว่า ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ

1. อุฏฐานสัมปทา การถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติ หน้าที่ การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริตฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญา สอดส่องตรวจตรา หาวิธีการที่เหมาะสมที่ดี จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังของตน ไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสีย

3. กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนาคบหาคน ไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปทางที่เสื่อมเสีย เลือกเสวนาศึกษาเอาเยี่ยงอย่างคนผู้รู้ผู้ทรงคุณธรรม ผู้มีความสามารถผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน

4. สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่ให้พอดี กับรายได้ หรือให้สมกับรายได้ มิให้ผิดเคืองหรือฟุ่มเฟือยให้รายได้เหนือรายจ่ายหรือที่เรียกกันว่า หัวใจเศรษฐกิจ 4 ประการ คือ (อุ อา กะ สะ)

(1) อุ = อุภูฐานสัมปทา เพิ่มพูนความขยัน

(2) อา= อารักขสัมปทา แข่งขันกันประหยัด

(3) กะ = กัลยาณมิตตตา ฝึกหัดทำความดี

(4) สะ = สมชีวิตา สามัคคีร่วมชาติ

หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ขั้นต้น หมายถึงประโยชน์ที่จะได้รับในปัจจุบันหรือประโยชน์เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ เรื่องปากท้องของประชาชน ซึ่งการจะสำเร็จประโยชน์ขั้นนี้ได้จะต้องปฏิบัติตามหลัก 4 ประการ คือ 1) อุภูฐานสัมปทา 2) อารักขสัมปทา 3) กัลยาณมิตตตา และ 4) สมชีวิตา

สรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมที่ประยุกต์ใช้ในกลุ่มสัจจะออมทรัพย์นั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ขั้นต้น หมายถึง ประโยชน์ที่จะได้รับในปัจจุบันหรือประโยชน์เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ เรื่องปากท้องของประชาชน ซึ่งการจะสำเร็จประโยชน์ขั้นนี้ได้จะต้องปฏิบัติตามหลัก 4 ประการ คือ อุภูฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา และสมชีวิตา ที่เน้นให้พุทธบริษัทรู้จักหาและรู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็นใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง โดยมีหลักการตรงกับแนวทางชี้แนะให้ประชาชนมีสำนึกในคุณธรรม และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ซึ่งเมื่อประชาชนประพฤติปฏิบัติก็จะเกิดหลักธรรมอันเป็นฐานแห่งการพัฒนาที่จะส่งเสริมให้เกิดการออมทุน คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงการมีทรัพย์มีเงินใช้ มีรายได้ มีปัจจัยสี่พอแก่การดำรงชีวิต เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีต่าง ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

พระสงฆ์เป็นผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน ด้วยการพึ่งตนเองจึงมีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนา

อาชีพและจัดสวัสดิการขั้นต้นของชุมชน ควบคู่กับการสร้างวินัยในการใช้จ่าย รวมไปถึงการส่งเสริมให้มีการออมสินทรัพย์อื่น ๆ ของคนในชุมชน เพื่อช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต และยังเป็นที่พักพิงของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้นำทำงาน และตรวจสอบความถูกต้องด้านการเงินทั้งการกู้ การออม การคืนเงินกู้ และสวัสดิการ การประชุม ดำเนินกิจกรรมการออมและการกู้ยืมของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มักจะใช้พื้นที่หรือศาลาอเนกประสงค์ ของวัดในชุมชนนั้นๆเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรม

พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่บริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือ ด้านขยันการปฏิบัติหน้าที่ ด้านดูแล รักษาประโยชน์ ด้านหาสมาชิก เครือข่ายที่ดี ด้านยึดหลักความพอเพียง และยังมีบทบาทในการบริหารกลุ่มสัจจะออมทรัพย์อยู่ 7 ประการ 1) บทบาทการตัดสินใจ มีหลักการในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง 2) บทบาทการวางแผน มีการวางนโยบายและแผนพัฒนาการบริหารของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ 3) บทบาทการจัดองค์การ มีการคัดเลือก คณะกรรมการขึ้นมาทำงานโดยความเห็นชอบของสมาชิก 4) บทบาทการสื่อสาร มีการจัดระบบ ข้อมูลข่าวสาร ระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของ เครือข่าย 5) บทบาทการใช้อิทธิพลจูงใจ มีการจัดสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่บุคลากรและสมาชิก 6) บทบาทการประสานงาน มีการประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจในสมาชิกกองทุนเพื่อให้งานที่รับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) บทบาทการประเมินผล ร่วมสรุปผลการบริหารจัดการ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ พร้อมทั้งนำผลสรุปมาปรับปรุงแก้ไขให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

บทสรุป

บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการ ดำเนินงานงาน หรือบูรณาการ “อุ-อา-กะ-สะ” เข้ากับ “แนะนำเตรียมการ-ก่อตั้งกลุ่ม-ดำเนินกิจกรรม” ดังนี้

การส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน นั้นมีหลักการในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้ มีหลักการสำคัญประการหนึ่งในการก่อตั้งคือ การดูแล จนครบวงจรชีวิต คือ ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น ในการดำเนินงานของกลุ่ม จึงมุ่งเน้นการพัฒนาพร้อม กันในทุกด้านรวมถึงด้านพัฒนาจิตใจด้วย โดยนำหลักการ “อุ-อา-กะ-สะ” ซึ่งประกอบด้วย อุฏฐาน สัมปทา (ขยันการปฏิบัติหน้าที่) ขยันหมั่นเพียรในการทำงานหรือในหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือปฏิบัติ

อยู่ โดยไม่มีความย่อท้อ ไม่ทอดทิ้งธุระ ไม่ปล่อยปละ ละเลยการทำงานของตนให้ค้างค้ำ ด้วยการใช้ความรู้ และปัญญา มาปฏิบัติ และปรับปรุงให้มีความก้าวหน้าหรือเพิ่มพูนขึ้น ทั้งนี้ ความรู้และปัญญาที่ใช้พึ่งตั้งอยู่ในหลักความสุจริต อารักขสัมปทา (ดูแล รักษาประโยชน์) รู้จักคุ้มครอง รักษาทรัพย์ รู้จักทะนุถนอมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในสำนักงาน รู้จักเก็บเล็กและบริหารค่าใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล กัลยาณมิตตตา (หาสมาชิกและสร้างเครือข่าย) มีการหาสมาชิกเพิ่มและการสร้างเครือข่ายของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพิ่ม เริ่มตั้งแต่เครือข่ายระดับกลุ่มหรือระดับวัดจนถึงระดับจังหวัด และสมชีวิตา (ยึดหลักความพอเพียง) มีการบริหารกลุ่มสัจจะด้วยความเหมาะสม โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ความมีเหตุผล ความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง บูรณาการเข้ากับ กระบวนการในการส่งเสริมการจัดตั้งจัดกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ “แนะนำเตรียมการ-ก่อตั้งกลุ่ม-ดำเนินกิจกรรม” ในแนะนำเตรียมการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จะนั้นมีการแนะนำการเป็นสมาชิกและมีการเตรียมเอกสารต่างๆ ให้พร้อม และจะต้องช่วยแก้ไขให้คำแนะนำและร่วมดำเนินการในแต่ละขั้นตอน โดยให้คณะกรรมการแต่ละคนเข้าใจในแนวทางเดียวกันแล้วร่วมกันวางแผนจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ก่อนที่เริ่มนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติงานจริง ร่วมนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลหรือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนของการลงมือทำหรือตามขั้นตอนตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและให้มีความต่อเนื่องเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุดส่วนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ นั้นมีการจัดระบบงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้โครงการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดผลเชิงบวก พร้อมกับหลีกเลี่ยงผลเชิงลบ อาทิในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ จะต้องมีการวางระบบการจัดเก็บเงินออมจากสมาชิกที่โปร่งใส การวางระบบการเงินที่ไม่ซับซ้อนและสามารถตรวจสอบได้โดยง่าย ระบบการชำระคืนเงินกู้ที่สะดวกและไว้วางใจได้และระบบสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (2554). *กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรี ชุดการจัดการทางสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2556). *แนวทางส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต*. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

อารีย์ เชื้อเมืองพาน. (2542). *กลุ่มออมทรัพย์: สถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่ :
สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า.

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *ภาพการศึกษากับชุมชน : กรอบแนวคิดและ
ข้อเสนอในการศึกษาวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.